

COMPARTIR. Les famílies que opten pel joc cooperatiu en valoren la proposta educativa. Els nens aprenen a unir esforços i a no competir.

Guanyar és relatiu

Educar a través del joc

La cooperativa Artijoc fomenta l'**educació per la pau** i el **treball en equip** a través del **joc** de taula i la joguina. El menys important és qui guanya o deixa de guanyar

GEMMA CASTANYER

FOTO: MANOLO GARCÍA

Entre tots hem d'aconseguir que les marietes vagin disfressades a la festa abans no arribin les formigues i es mengin el berenar!" Aquest és l'objectiu del *Ball de disfresses de les marietes*, un joc cooperatiu i d'estratègia produït a Alemanya i destinat a nens d'entre 6 i 8 anys, en el qual no hi ha guanyadors ni perdedors, sinó que tots els participants s'uneixen a favor d'una mateixa causa. Noemí Garcia i Mireia Riera, sòcies i responsables d'Artijoc, han traduït a màlles instruccions al català perquè les famílies que vulguin llogar-lo puguin entendre com funciona:

"A Catalunya no hi ha cap botiga que vengui o llogui aquest joc. El comerç més a la vora el trobaríem a Euskadi, on hi ha un establiment que treballa amb la nostra mateixa filosofia i que també importa jocs cooperatius d'arreu del món", explica la Mireia, fundadora de la cooperativa i ànima d'aquest projecte nascut l'any 1999.

Amb seu al centre de Mataró (Maresme), l'espai El Gronxador d'Artijoc és més que un botiga de venda de joguines. És un local educatiu, d'interrelació i de descoberta destinat a famílies i nens de totes les edats que tinguin ganes de compartir plegats un temps de lleure: "Venem jocs de fusta i jocs de taula cooperatius aptes per a nens de

dos anys i fins a l'edat adulta. També disposem d'una sala de joc oberta matí i tarda, que també utilitzem per organitzar tallers i activitats, bàsicament els dissabtes", explica la Mireia. Quan tenia 22 anys i després d'haver fet un postgrau en educació per la pau i un altra en joc cooperatiu va decidir fusionar totes dues experiències i crear el projecte d'Artijoc: "Em feia il·lusió treballar l'abordatge positiu del conflicte a través del joc cooperatiu. Educació per la pau i joc cooperatiu eren dos conceptes que casaven perfectament", apunta.

La cooperativa Artijoc va néixer fa tretze anys per oferir múltiples serveis relacionats amb el

.....
Artijoc ofereix venda i lloguer de jocs cooperatius destinats a totes les edats

.....
"Educació per la pau i joc cooperatiu són conceptes que casen molt bé", apunta la Mireia

lleure, amb la voluntat –segons s'explica a les bases– de posar el seu "granet de sorra en una societat més justa i sostenible amb el compromís d'afavorir la reflexió per a la transformació cap a la convivència solidària". En aquest sentit, la Noe i la Mireia ofereixen tallers, ludoteques itinerants, realitzacions artístiques, lloguer de haimes saharauis per muntar en pavellons o places, producció i guiatge d'exposicions, gestió de projectes educatius i formació no reglada, i venda i construcció de jocs. Actualment centren la seva activitat en El Gronxador, un punt de trobada i de coneixença entre veïns i famílies que comparteixen els mateixos interessos: "La majo-

ria de parelles que ens arriben estan molt compromeses amb l'educació dels seus fills. Pares i mares que pensen i reflexionen sobre quina joguina és la més adequada i que no es deixen portar pel primer anunci que veuen a la televisió. Valoren que el material del joc sigui bo i que la proposta educativa sigui engrescadora".

Aquí tothom hi guanya

El joc cooperatiu uneix persones, fomenta el treball en equip i reforça les virtuts dels participants. El company de tauler no es percep com una amenaça sinó com una ajuda per aconseguir vèncer un element extern que el grup ha d'aconseguir superar. Tàbata Caparrós és mare de tres criatures –la Daina, l'Ancor i l'Aran (7, 6 i 3 anys)– i és una de les sòcies més fidels d'Artijoc. Cada setmana hi lloga un joc de taula i fins a l'any passat hi anava tot sovint a passar unes hores amb el fill petit: "Amb el joc cooperatiu els veig més relaxats, no discuteixen ni competeixen per ser els millors", explica. "A més a més aprenen estratègia i practiquen matemàtiques sense adonar-se'n", afegeix. A casa de la Tàbata no tenen televisor i el joc de taula és, per tant, un recurs que la família utilitza sovint per passar una estona distreta. "N'hi ha que els encaixen millor i d'altres pitjor, depèn del seu estat d'ànim i del moment, però són nens molt predisposats i oberts a conèixer jocs diferents", conclou.

Com la Tàbata, l'Amàlia també ha optat per portar als seus fills joguines de lloguer, que fomentin la interculturalitat i l'educació per la pau. Ho va fer després de veure com la seva filla gran patia per si no guanyava al parxís o al joc de l'oca: "Al principi li va costar una mica entendre que no calia que fos la primera i que aquí no competia ningú", explica. Després d'un temps acostumada als recursos d'Artijoc, ara la filla de l'Amàlia pot jugar a qualsevol joc de taula sense posar-se nerviosa ni excitar-se. Quan arriba un nou joc cooperatiu, i abans de conèixer les normes, els dos germans passen molta estona muntant les peces i descobrint els materials que hi ha a dins de la capsa: "Aquestes cases alemanyes tre-

ballen amb fusta de primera qualitat i són molt originals en la presentació del tauler, les fitxes o els daus. Els encanta descobrir què hi ha de nou i moltes vegades s'inventen les normes abans que jo els hi expliqui", afegeix.

L'Amàlia també destaca que gràcies als recursos d'Artijoc aconsegueix estalviar molts diners alhora que manté viva la il·lusió dels nens i evita arraconar jocs dins un armari: "Llogar un joc durant una setmana val 4 euros. Si el comprés al mercat me'n costaria 60 o 70 i segur que en un mes ja no li farien cas", diu.

Sònia Domínguez va començar a anar a El Gronxador d'Artijoc quan va néixer el seu fill Otto. S'hi passava molts matins de la setmana i ara que ja ha complert els tres anys i que ha començat a anar a escola també opta per emportar-se jocs a casa: "Aquest cap de setmana ens hem saturat de jugar al joc del corb! He perdut el compte de les vegades que l'hem muntat i desmuntat", explica. A diferència de moltes altres criatures, l'Otto s'ha criat amb el joc cooperatiu, una visió que contrasta amb la que tenen la majoria dels seus amics de l'escola: "Ell no coneixia el joc cooperatiu. Ara per força l'ha anat aprenent, però mentrestant jo li ofereixo una altra perspectiva del lleure", apunta.

Apte per a adults

El joc cooperatiu enforteix el sentiment de grup entre criatures, però també es pot aplicar entre els adults, un exercici molt sa per a persones que no es coneixen i que volen trencar el gel: "Hem arribat a muntar una sessió de jocs per a un comiat de solters. Ho vam fer a través de la tècnica de la provenció en la resolució de conflictes, que es basa en un treball gradual partint de la descoberta d'un mateix fins a la relació i cooperació amb els altres. Si tu no et coneixes, i no t'estimes, no podràs comunicar-te ni cooperar amb els altres. La sessió va ser un èxit!", recorda la Mireia. Aquest tipus de sessions també es poden destinar a les famílies, per unir pares i fills i fer-los participants d'una mateixa activitat: "Veus com hi ha pares que de sobte descobreixen el seu fill. És fantàstic, i penses: juga-hi i rebolca-t'hi més, que això

Construir la pau també a l'escola

L'escola Marià Cubí de Malgrat de Mar (Maresme) imparteix des del mes de gener el taller **Construïm**, un projecte extraescolar destinat a alumnes de quart a sisè de primària, amb l'objectiu de fomentar l'aprenentatge en les competències personals i socials a partir del joc cooperatiu i les activitats lúdiques. El taller **Construïm** és un projecte conjunt d'Artijoc, la regidoria d'Educació de l'Ajuntament de Malgrat de Mar i el professorat i l'AMPA del centre Marià Cubí, i, de moment, ja està oferint resultats molt positius. Des de l'escola, els organitzadors destaquen que l'èxit recau en la unió del grup a través de les relacions cooperatives: "La no competició, l'acceptació de l'altre, la gestió del conflicte, la participació de tots els membres del grup i el riure com a recurs queden impregnats en cada alumne i n'enforceixen el creixement personal", expliquen.

L'expert opina Joc cooperatiu

Oriol Ripoll, especialista en jocs, avalua els avantatges del joc cooperatiu i què aporta als infants que el practiquen. Bàsicament en destaca quatre aspectes.

Jugadors units. En els jocs cooperatius hi ha un adversari hipotètic, però la diferència és que el grup va unit i, per tant, ha de treballar la comunicació i solucionar problemes per superar-lo.

Fomenta la calma. Com que no hi ha guanyadors ni perdedors els jugadors estan tranquils. Poden valorar i aprendre sense presses.

Aporta valors. Com qualsevol altre joc, però en aquests casos s'aprèn a equivocar-se en grup, sense buscar culpables.

Els nens aprenen que jugar és divertit i que poden passar-s'ho bé conjuntament. No hi ha plors ni frustracions per haver quedat l'últim. L'important és el sentiment d'equip.

Famílies... parlem-ne

M. Jesús Comellas

Que em mires?

És força freqüent parlar amb les criatures, demanar que facin alguna cosa, repetir fins al cansament el que han de fer o el que han de deixar de fer, sense tenir present si ens miren, ja que se suposa que ens escolten. És, de fet, suposar molt, i no és que no hi sentin, no és un tema de sordesa. Passa que les paraules i demandes que se'ls fan estan barrejades amb molts altres sons i missatges, i, per tant, no tenen resposta. Això passa de manera molt especial si estan davant de la televisió o jugant amb els recursos tecnològics, que els criden molt l'atenció.

Vist amb una mica de distància és interessant veure les actuacions dels uns i els altres. Van dient que sí, i fins i tot, contesten amb frases com: "Ja m'ho has dit", "Ja ho faré", "Ara hi vaig"... Això tranquil·litza, perquè es vol tenir el convenciment que ja està assumit i que realment és imminent la seva resposta.

El que també és cert és que no es mobilitzen. I en aquest moment ve la reacció adulta, més que curiosa per la manca d'eficàcia per aconseguir el que es pretén: que escoltin.

L'única estratègia o, si més no, la més freqüent és la de repetir-ho més vegades, cridar, enfadar-se i, molt sovint, acompanyar la situació amb comentaris com "No escolteu", "Ja n'hi ha prou" o "No ho repetiré". Frases que no canvien res perquè les persones adultes segueixen amb la seva manera de fer i les criatures es prenen les amenaces com una situació habitual en què no acaba passant res.

Potser caldria, de manera decidida, revisar una situació en què el problema no és l'atenció ni la sordesa, sinó la prioritat del missatge que es dona i, sobretot, de la manera com ens comuniquem.

La primera condició, la fonamental, és demanar la mirada. Una mirada que no sigui només d'un instant. Mirar és la primera condició que permet veure la persona que parla. Per tant, no cal dir res més que "Mira'm". Quan hi ha aquest contacte millor si ve acompanyat d'un somriure que permeti mantenir la comunicació.

Llavors, tot seguit, ve la demanda amb paraules, i després cal que hi hagi la resposta també amb la mirada i les paraules per concretar el procés per donar resposta: l'estona que queda per jugar, el moment en què s'ha de tancar la televisió o l'hora de fer el que cal.

Maria Jesús Comellas és doctora en psicologia i pedagoga

En família

Carlos González

Ni premis ni càstigs

Ja he dit alguna vegada que no crec que els càstigs ("No aniràs a la piscina", "Set minuts al racó de pensar"...) tinguin cap mena de paper en l'educació de les criatures. Tampoc no em sembla que els premis siguin una bona eina educativa.

Si he de triar, per descomptat, val més un premi que un càstig. Però molts cops costa distingir-los. ¿"Si reculls les joguines anirem al parc" o "Si treus bones notes et compraré la bici" no són el mateix que "Si no reculls no anirem al parc" i "Si suspens et quedaràs sense bici"? Els premis són innecessaris (es pot educar perfectament sense premis) i desvirtuen el caràcter de les relacions familiars. Tenen un aire d'"estímul a la productivitat" que sembla més proper a l'àmbit empresarial que no al domèstic (si a l'empresa funcionen els premis, no ho sé).

Però, sobretot, els premis amenacen la mateixa qualitat moral de la conducta humana. La Marta ha fet els deures perquè sap que és el seu deure, ha tret bones notes perquè li agrada aprendre, ha ajudat el seu pare a rentar els plats perquè sap que els plats s'han de rentar i que a casa tothom ha d'ajudar. Se sent orgullosa d'ella mateixa, sap que és bona, sap que es capaç de fer les coses bé. Si hi ha hagut, però, la promesa d'un premi, per què ha fet la Marta tot això? ¿Ha estudiat perquè li agrada saber o perquè volia la consola? ¿Ha rentat perquè volia ajudar o per menjar-se un pastís? ¿És realment bona o només és interessada? Comença a dubtar de les seves mateixes motivacions i, encara pitjor, comença a pensar que els seus pares no es fien d'ella. "Jo no em portaria bé si no és perquè vull joguines, i els meus pares ho saben".

També la qualitat moral del premi queda rebaixada. Si el premi és un gelat, una lllaminadura, veure la tele... ¿estic dient que la lllaminadura és l'aliment més sa i la tele el més adequat per a un nen? Si el premi és un llibre, anar al parc o jugar amb els amics, ¿estic dient que els nens dolents no han de llegir llibres, no han de fer exercici físic i no han de tenir amics? ¿De veritat pensa algú que no llegir i no jugar amb altres nens farà que els seus fills siguin millors persones? I sobretot, si jo li compro el llibre o la porto a la platja perquè l'estimo, si ho faig de manera desinteressada, per què he d'ocultar que sóc un bon pare i pretendre que només ho faig perquè ha endreçat l'habitació? Em sentiria ridícul dient "com que has fet els deures, anirem d'excursió", quan puc dir la pura veritat: "Anirem d'excursió, ja veuràs que ens ho passarem bé". En tot cas, si el problema és la falta de temps: "Fes ara els deures, que hem d'anar d'excursió". Millor encara, afegim-hi: "Jo t'ajudo".

Carlos González és doctor en pediatria